

2008-06-19

Miljödepartementet  
Enheten för naturresurser  
103 33 Stockholm

Remissvar CBM Dnr: ~~77/05~~- 40/08

## Stranden – en värdefull miljö

---

### Inledning

Ett starkt skydd för de miljöer som hyser stor biologisk mångfald eller unika arter är kostnadseffektiv naturvård. Stränder hör generellt till de miljöer som har höga biologiska värden, både för sällsynta arter och för hög produktion av vanliga arter. I strandzonen produceras en stor mängd insekter som i sin tur har betydelse för en rik mångfald av till exempel fåglar och andra terrestra arter. Stränder har också ett exceptionellt värde för friluftsliv, turism och rekreation. I mer tätbefolkade områden i Sverige har många strandområden förstörts genom industrier, hamnar, bostadsbebyggelse, fritidshus mm. I mindre tätbebyggda områden lockar man nu med sina oförstörda stränder för att öka befolkningsunderlaget och få dit investerare. Samtidigt riskerar man att göra om samma misstag som gjorts på många andra ställen, nämligen att för all framtid göra delar av stränderna otillgängliga för majoriteten av befolkningen, och försämra förutsättningarna för ett rikt djur och växtliv.

Ett antal rapporter där strandskyddet har diskuterats har presenterats genom åren. CBM:s grundläggande inställning är att:

- stränderna är en nationell resurs som bör bevaras.
- strandskyddets nuvarande syfte bör bibehållas,
- skyddet bör vara långsiktigt och betydelsen för djur och växtliv bör beaktas i samma utsträckning som förutsättningarna för friluftsliv.
- strändernas ekologiska funktion bör tydliggöras
- antalet godkända dispenser bör begränsas
- det generella skyddet bör utökas till 200-300 meter vid kusterna, istället för nuvarande 100 meter.

Föreliggande utredning, Stranden – en värdefull miljö, innehåller en hel del intressanta synpunkter och resonemang som CBM ställer sig bakom. När det gäller de konkreta förslag som förs fram är vi dock kritiska till flera av dem.

### **Differentiering av strandskyddet**

Tanken på att ha ett differentierat strandskydd istället för ett generellt strandskydd är intressant. Det är naturligtvis så att alla stränder inte är lika viktiga för växt och djurlivet och för friluftslivet. Det som dock omöjliggör en sådan strategi i dagsläget är att det skulle krävas ett oerhört mycket mer omfattande och detaljerat beslutsunderlag i form av inventeringar, attitydundersökningar mm. Ett annat problem är att även om vissa stränder har låga biologiska värden och nyttjas i mycket begränsad omfattning idag är det svårt att förutse betydelsen av dessa orörda stränder i framtiden för forskning, undervisning, turism mm. I rapporten framhåller man på ett bra sätt behovet av kartläggning och kompetens inom kommunerna som en förutsättning för ett differentierat strandskydd. Några skarpa förslag lämnas dock inte på det området.

En differentiering av strandskyddet skall, enligt förslaget, innebära både skärpningar när det gäller vissa områden, och lättnader av strandskyddet inom andra områden. På vilket sätt förslaget innebär skärpningar är dock oklart. Det som framhålls är till exempel tydligare regler för dispens och att kommunen i översiktsplanen ska redovisa hur allmänhetens tillgång till strandområden i och i närheten av tätorten ska tryggas på lång sikt. Som vi ser det är inget av detta skärpningar utan bara förtydliganden. I sammanhanget nämns också att Kommunernas kompetens behöver stärkas, men eftersom inget förslag lämnas på det området kan man inte utgå ifrån att så blir fallet. Förslag till lättnader av strandskyddet hittar man dock många exempel på (se nedan).

### **Kommunerna får huvudansvaret**

Enligt förslaget bör strandskyddet bättre anpassas till lokala förhållanden och förutsättningar. Detta verkställs genom att kommunerna i översiktsplanen pekar ut områden inom vilka lättnader i strandskyddet ska gälla. Kriterier för detta anges i Miljöbalken kap. 7, 18§. Kommunerna får även möjlighet att ge dispens från strandskydd i detaljplaneläggning. Det finns fördelar med en sådan ordning. Översiktsplanen är ett bra hjälpmedel för att ge allmänheten insyn och få igång en diskussion. Det blir tydligt hur kommunen avser att prioritera.

CBM anser dock att det finns ett antal grundläggande frågor som bör klaras ut innan ett sådant förslag verkställs:

- Har kommunerna den kompetens som krävs för att bedöma strändernas biologiska värden?
- Finns det inventeringsunderlag som krävs för att fatta sådana beslut?
- Bör stränderna längs kuster och sjöar betraktas som en kommunal angelägenhet eller är det en nationell angelägenhet?
- Kortsiktiga, lokala exploateringsvinster får inte äventyra långsiktiga höga biologiska, nationella värden. Hur kan man hantera detta i en liten kommun där alla känner varandra väl och är beroende av varandra? Går det att ”stå emot” lokala starka intressen? Finns det oberoende experter i små kommuner?

### **Miljöbalken 7 kap. 18§**

Förslaget innebär omfattande förändringar av Miljöbalken. En viktig nyhet som kan få stor betydelse är 18d§ där det anges vilka skäl som krävs för att upphäva strandskyddet. Enligt förslaget skall man "...särskilt beakta om ett strandnära läge för bostadsbebyggelse, verksamheter, anläggningar eller åtgärder bidrar till utvecklingen av landsbygden och upphävandet eller dispensen avser ett område som 1. är lämpligt för utvecklingen av landsbygden, 2. är av sådant slag och har en så begränsad omfattning av en kommuns strandnära område att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt i kommunen, även i och i närheten av tätorter,..."

Gemensamt för de förslag som lämnas när det gäller ändringar i miljöbalken är att de öppnar upp för godtycke och tolkningsproblem. Vad som bidrar till utvecklingen av landsbygden är synnerligen subjektivt (Miljöbalken 18d§). Med den formuleringen är det fritt fram för alla glesbygdskommuner att locka med strandtomter. Regional utveckling och att möjliggöra för människor att bo kvar på landsbygden är viktiga frågor, inte minst för att de uppsatta miljö kvalitetsmålen ska nås. CBM:s inställning är dock att på längre sikt motverkas regional utveckling om kommunerna exploaterar orörda stränder. Ett annat problem som inte behandlas i utredningen är de kumulativa effekter som uppstår av många små exploateringar som var och en för sig inte äventyrar strandskyddets syften.

Det föreslagna stycket i Miljöbalken 18c§ är genomgående oklar och kommer att medföra svåra gränsdragningsproblem.

### **Slutsatser**

CBM tar inte ställning till alla delar i förslaget. Vi motsätter oss dock den modell för differentiering av strandskyddet som förslaget innebär. Differentieringen innebär i praktiken en uppluckring av strandskyddet eftersom de skarpa förslagen bara avser lättnader. En verklig differentiering skulle också innehålla ett starkare strandskydd, till exempel i form av en generell avsättning på 300 meter, eller mindre möjligheter till dispens i vissa områden. Vidare finns många oklarheter i utredningen till exempel beträffande kommunernas möjligheter att bedöma strändernas värden och hur långt man kan gå i exploateringen innan strandskyddets syfte inte längre tillgodoses. Förslaget till ändringar i Miljöbalken 17 kap. är inte tillräckligt tydliga utan öppnar för tolkningsfrågor. CBM anser att ett av de största problemen med dagens strandskydd är missbruket av strandskyddet genom kommunala dispenser. Det finns många exempel på detta (Värmdö kommun är ett exempel) som tydligt illustrerar att vissa kommuner inte kan hantera strandskyddet. Med denna bakgrund är det svårt att komma till slutsatsen att det är differentiering och större kommunalt inflytande som är lösningen. Slutligen anser CBM inte att de argument som förs fram som grund till försämringen är särskilt tunga ("På många håll i landet upplevs att reglerna om strandskydd inte är tillräckligt flexibla", sid. 8). Att kommuner trycker på och vill kunna använda sina oexploaterade stränder för att locka investerare är förståeligt, och konsekvenserna av ett uppluckrat strandskydd är därför lätt att inse, men en sådan förändring går stick i stäv mot de uppsatta miljö kvalitetsmålen och Sveriges internationella åtaganden.

Beslut i detta ärende har fattats av föreståndaren Urban Emanuelsson efter beredning av Johnny de Jong.

Urban Emanuelsson  
Föreståndare, CBM